

Gospodarska dejavnost splošnih kmetijskih zadrug

Glavna zadrzna zveza FLRJ je te dni izdala publikacijo o stanju zadrug in zadržnih organizacij kot poročilo za peto skupščino zveze. V publikaciji je opisano delo teh organizacij v zadnjih treh letih, to je od četrte letne skupščine. Ker je ta doba zelo pomembno razdobje v razvoju našega zadržništva, se bomo tu na podlagi podatkov iz poročil ozrlj na kmetijsko in drugo gospodarsko delavnost zadrug splošnega tipa.

Od drugega plenuma Glavne zadržne zveze FLRJ l. 1956, na katerem sta bili na temeljni smernici tovariša Kardelja ugotovljeni mesto in vloga kmetijskih zadrug v pospeševanju kmetijske proizvodnje in socialistični preobrazbi vasi, se je delavnost teh zadrug čedalje bolj usmerjala v proizvodnjo. Tako po številu kakor obsegu čedalje bolj zajemajo pospeševanje kmetijstva in razvijajo druge dejavnosti, ki so v zvezi s splošnim gospodarstvom vasi, ter se hkrati osvobajajo tistih zadev, ki niso vezane na kmetijstvo. Iz uslužnostnih organizacij, ki so se prej ukvarjale pretežno s trgovino, gostinstvom, obrtjo in drugimi postranskimi dejavnostmi, so kmetijske zadrge prerasle v proizvajalske organizacije, ki na podlagi gospodarske zainteresiranosti združujejo sto tisoče delovnih kmetov.

Medtem ko so imele v l. 1955 kmetijske zadrge v vsej FLRJ 2.911 kmetijskih obratov (ekonomije, strojne postaje, plemenilne postaje, postaje za umetno osemjevanje, kmetijske lekarne itd.), se je v l. 1956 število teh obratov povečalo na 6.520, kar pomeni, da se je samo v enem letu dvignilo število obratov za 4.241. Število obratov za predelavo kmetijskih pridelkov (mlekarne, sušilnice, žganjekuhi, kleti, oljarne, klavnice, mlini itd.) se je povečalo od 5.844 na 4.782, medtem ko se je število gostinskih objektov zmanjšalo od 3.945 na 3.491, obrt in trgovina pa sta ostali na enak ravni. V tem pogledu je najboljše rezultate dosegla LR Srbija, v kateri se je število kmetijskih obratov povečalo od 1.096 na 2.553, nato Hrvatska in Slovenija, najslabše pa Makedonija (od 27 na 134).

V l. 1952 se je ukvarjalo s kmetijsko proizvodnjo le 13 odstotkov zadrug. S to delavnostjo se ukvarja danes nad 50,5 odstotka vseh zadrug, a z odkupom 88,7 odstotka zadrug. Res je, da se še vedno veliko zadrug ukvarja tudi z gostinstvom (48,1 odstotka), njihovo število pa se postopno zmanjšuje.

Kmetijska proizvodnja na zadržnih posestvih in kmečkih gospodarstvih

Svojo kmetijsko delavnost razvijajo kmetijske zadrge ali na svojih gospodarstvih ali na gospodarstvih svojih članov-zadržnikov. V l. 1956 so razpolagale te zadrge s 181.206 ha svojih površin zemlje, kar znaša v primerjavi s skupno obdelovalno površino v FLRJ le 1,07 odstotka. Od tega so največji del dobile iz splošnega zemljiškega sklada (157.973),

medtem ko so druge površine vzele v zakup, jih dobile od zadržnikov ali pa nabavile drugače. Čeprav je ta delavnost zadrug šele v začetku razvoja, velja poudariti, da so v l. 1956 zadrge same obdelovale 158.857 ha, v obdelavo pa so dale le 22.309 ha, medtem ko so prejšnja leta dajale v obdelavo večje površine. Cutiti je težnjo po povečanju zadržne zemlje z jemanjem zemljišč v dolgoletni zakup ali z nakupom. Velika ovira v tem pogledu je dejstvo, da še ni rešeno vprašanje, kdaj lahko zadrge, iz kakšnih sredstev in pod kakšnimi pogoji kupujejo zemljo od svojih članov.

Mnogo bolj pomembna od te dejavnosti je kmetijska dejavnost kmetijskih zadrug na posestvih njihovih članov. Zadrge posvečajo iz leta v leto večjo pozornost pospeševanju proizvodnje. Ta delavnost se je posebno povečala v zad-

njih dveh letih. V številnih krajih so zadrge že postale organizatorke proizvodnje na svojem področju. To dosegajo z oskrbovanjem proizvajalcev z reprodukcijskimi sredstvi (nakup semen, umetnih gnojil, strojev itd.), z mehaniziranjem obdelave, s strokovno pomočjo po svojih agronomih in drugih kmetijskih strokovnjakih kakor tudi z opravljanjem raznih drugih uslug proizvajalcem, ki so vezani na proizvodnjo. Razen tega stopajo kmetijske zadrge že na veliko v razne oblike sodelovanja z individualnimi proizvajalci, organizirajoč proizvodnjo na podlagi kooperacije. Tako delujejo ne samo za njen napredek, temveč tudi za postopno združevanje.

Kakšno pomoč so zadrge nudile posameznim proizvajalcem pri nakupu reprodukcijskih sredstev v l. 1956 in 1957 vidimo iz naslednje tabele:

Ljudska republika	Sortna pšenica v 100 kg	Koruzna (čisto sortirana in hibridna) v 100 kg	Umetna gnojila v 1000 kg
Srbija	5.934	20.442	445
Hrvatska	2.312	5.293	428
Slovenija	493	462	98
BiH	2.033	3.523	65
Makedonija	141	390	15
Črna gora	4	3	12
Skupaj	11.118	30.115	1.943

Razen teh uslug so zadrge svojim članom nakupile tudi velike količine sredstev za varstvo rastlin (za nad 840 milijonov dinarjev), sredstev za varstvo živine, sadnih sadik, trsnih cepljenk, s svojo mehanizacijo pa so obdelale velike površine zemljišč. Po podatkih iz 84 okrajev so v l. 1957 kmetijske zadrge do 1. avgusta opravile oranje na površini 131.286 hektarov, setev na 25.563, žetev na 20.445, mlačev s 382.635 ha itd. V istem času so zadržniki nakupili prek zadrug blizu 4.000 plemenskih goved, 6.360 ovac, 26.092 svinj in 394.619 perutnine.

Kooperacija v proizvodnji

V zadnjih dveh letih so kmetijske zadrge zelo razmahnile svojo delavnost v organiziranju kooperacije v proizvodnji s posameznimi proizvajalci. Oblike te kooperacije so raznovrstne: od skupne obdelave in delitve do prodaje pridelkov. Po podatkih iz 84 okrajev so zadrge v l. 1957 na podlagi kooperacije organizirale skupno pridelovanje žita na površini 28.027 ha, kontrahiranje 65.252 ha, izvršitev raznih uslug 44.043 ha, vzele v zakup 19.300 ha itd.

Za to delo pa lahko še vedno štejemo, da je šele v začetni fazi, glede na to, da

pomenijo gornji podatki sorazmerno majhne površine, možnosti pa so, da se zelo povečajo. To toliko bolj, ker še daleč niso izkoriščene vse ugodnosti, ki jih kooperacija nudi proizvajalcem, ker z njo niso seznanjeni široki sloji zadržnikov in še vedno ni razvita zadostna akcija tako za konkretno iskanje oblik kooperacije kakor tudi za njeno samo tolmačenje.

Razen tega se v sodelovanju s posameznimi proizvajalci, to je v sedanjih oblikah kooperacije posveča pretežna pozornost uslugam, manj pa proizvodnji. Iz prej navedenih podatkov je razvidno, da so usluge zajele skoraj dvakrat večje površine kakor proizvodnja. Pri delu zadržnikov se usluge opravljajo včasih tudi pod lastno ceno, kar povzroča zadržnim skladom škodo. Obstaja tudi drugačna težnja — da naj bi ves dobiček v kooperaciji s posameznim proizvajalcem pripadel zadrugi. To povzroča, da izgubljajo zadržniki interes za kooperacije. Zato je potrebno odpraviti te negativne pojave in pospeševati kooperacijo na podlagi obojestranske koristi in zainteresiranosti kooperantov. Koristna je namreč samo tista kooperacija, ki pospešuje proizvodnjo in krepi družbena sredstva zadrge, a to pomeni, ki prispeva k vzpostavljanju novih socialističnih odnošajev v proizvodnji.

S. S.